

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН

У тезах розглядаються основні тенденції та перспективи розвитку інформаційних війн у сучасному глобалізованому світі. Особлива увага приділяється еволюції методів інформаційного впливу, ролі цифрових технологій, соціальних мереж і штучного інтелекту у формуванні нових форматів інформаційних протистоянь. Аналізуються загрози, пов'язані з кіберпропагандою, маніпуляцією громадською думкою та дезінформацією, а також визначаються можливі напрями протидії. Зроблено акцент на необхідності міждисциплінарного підходу до дослідження інформаційної безпеки та вироблення ефективних стратегій реагування в умовах інформаційного тиску.

Ключові слова: інформаційна війна, кібербезпека, дезінформація, пропаганда, інформаційний простір, соціальні мережі, штучний інтелект, гібридні загрози, маніпуляція свідомістю, інформаційна безпека.

У сучасну епоху стрімкого розвитку цифрових технологій інформаційна сфера стала ключовим елементом не лише у формуванні суспільної думки, а й у забезпеченні національної безпеки держав. Інформаційні війни, як комплекс дій, спрямованих на вплив на свідомість, поведінку та стратегічні рішення противника, на сьогодні перетворилися на невід'ємну складову гібридних конфліктів. Їх ефективність значною мірою перевершує традиційні форми збройної боротьби завдяки глобальному охопленню, анонімності джерел та швидкості поширення.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтенсивності та складності інформаційних атак, використанням штучного інтелекту та алгоритмів для масового маніпулювання, а також недостатністю ефективних механізмів протидії на державному і міжнародному рівнях. Урахування перспектив розвитку інформаційних війн є надзвичайно важливим для формування адекватної стратегії національної та кібербезпеки, підвищення рівня інформаційної стійкості суспільства і захисту демократії в умовах цифрової трансформації.

Поняття «інформаційна війна» набуло широкого вжитку серед американських військових експертів після завершення операції «Буря в пустелі», в якій було продемонстровано високу результативність застосування інформаційної зброї. У 1992 році Міністерство оборони США оприлюднило директиву «Інформаційна війна» (TS 3600.1), яка визначила основні напрями підготовки до ведення подібних конфліктів. На основі вивчення підходів до інформаційної війни в межах різних видів збройних сил, Об'єднаний комітет начальників штабів США розробив стратегічний документ «Загальні погляди на період до 2010 року» (Joint Vision 2010), в якому була представлена цілісна концепція інформаційної війни. У її межах фахівці США виділили низку ключових компонентів: розвідка, поширення дезінформації, психологічний вплив, фізичне знищення інформаційних ресурсів противника (зокрема із застосуванням електромагнітного впливу), атаки на його інформаційну інфраструктуру, зокрема й шляхом впровадження комп'ютерних вірусів, кіберзломів тощо [3, с. 189].

І. Жаровська та Н. Ортинська зазначають, що «інформаційні війни – це особливий виклик для сучасної системи цінностей. Маніпулювання інформацією через психологічний вплив на опонента історично давно виступав засобом ведення війни. Особливістю інформаційної війни є не тільки те, що вплив здійснюється з використанням новітніх засобів, а й те, що це невідконтрольний ресурс, який дуже слабо піддається правовій регламентації, тому активно застосовує неправдиву, перекручену інформацію як засіб маніпуляції свідомістю» [4, с. 60].

З поширенням інформаційних технологій всесвітня інформаційна мережа перетворилася на форму інформаційної війни. Ми перебуваємо на поворотному етапі історії, коли новітні технології можуть мати позитивний, конструктивний вплив або негативний, руйнівний вплив. «Індустріальна епоха» висунула конфлікт між державами на перший план, за цим послідувала ідеологічна та політична система в XX столітті. Компоненти переможної композиції почали виводитися з комплексу економічних, моральних, політичних і технологічних компонентів. Поява мікроелектроніки, котра відкрила можливості для масової комунікації, в поєднанні з інформаційними технологіями породили мережеві інформаційні структури, а разом з ними і концепцію інформаційно-мережевих війн [2, с. 244]. Особливістю є те, що вплив здійснюється сучасними методами, які є нерегульованими, а також за допомогою слабкої в регуляції інформаційної системи, яка використовує неправдиву, спотворену інформацію для впливу на свідомість.

Ефективним методом політико-правової боротьби був і залишається маніпулятивний вплив на свідомість людей як форма впливу на їхню поведінку.

Сучасні технології, такі як Інтернет, соціальні мережі, штучний інтелект та кібернетика, мають значний вплив на інформаційну війну. Ці технології дозволяють поширювати інформацію на широку аудиторію, маніпулювати громадською думкою та координувати дезінформаційні кампанії.

Розвиток сучасних технологій призвів до зростання потенційних ризиків і викликів, пов'язаних з інформаційною війною. Зокрема, різні види зброї, такі як боти соціальних мереж і цільова реклама, використовуються для впливу на думку ворожого населення під час інформаційної війни. Вплив цих технологій величезний, оскільки вони можуть впливати на медіа та формувати громадську думку, яка часто є основною мішенню в інформаційних війнах. Властивості інформації та інформаційних технологій змінили характер і методи ведення сучасних інформаційних війн, зробивши їх більш прихованими і важко виявленими. Це створює значну проблему для урядів і організацій, яким доручено протидіяти цим загрозам, оскільки вони повинні мати можливість ідентифікувати та пом'якшувати наслідки цих технологій у швидко мінливому ландшафті.

Швидкий розвиток інформаційних технологій кардинально змінив доступність і методи ведення інформаційної війни. З одного боку, ІТ зробили інформацію більш доступною та зручною, дозволяючи людям взаємодіяти та обмінюватися ідеями на величезних відстанях. З іншого боку, все більш потужним інструментом формування громадської думки стає формування суспільної свідомості за допомогою методів психологічного впливу суб'єктів інформаційної війни. Однією з найбільш значущих перспектив розвитку інформаційних війн є зростання значення інформаційних технологій. З розвитком Інтернету та платформ соціальних медіа інформаційні війни стали доступнішими та потужнішими, ніж будь-коли раніше. Ще одна перспектива розвитку інформаційних воєн – все більше використання технологій штучного інтелекту (AI) і машинного навчання (ML). Ці технології можна використовувати для створення високоперсоналізованих і цілеспрямованих кампаній дезінформації, які важко виявити та протидіяти. Оскільки технології штучного інтелекту та машинного навчання продовжують розвиватися, потенціал для того, щоб інформаційні війни ставали ще більш витонченими та ефективними, ймовірно, зростатиме.

У сучасні часи інформаційна війна стала переважно війною сприйняття та впливу, а не фізичного знищення. Дипломатичні зусилля стають все більш важливими для перемоги над ворогом в інформаційній війні. Важливо також зазначити, що використання технологій і платформ соціальних медіа в пропагандистських цілях і надалі залишатиметься основною тенденцією інформаційної війни. Очікується, що хакерські атаки та кібератаки, що фінансуються урядом, також зростатимуть, оскільки країни прагнуть отримати стратегічну перевагу над своїми конкурентами. По мірі того, як ми рухаємося вперед, важливо залишатися пильним і знати про ці нові тенденції, щоб ефективно боротися із загрозами, які створює інформаційна війна [5].

Таким чином, інформаційні війни стають невід'ємною частиною сучасних конфліктів, і їх роль продовжує зростати – як у геополітичному, так і в соціальному контексті. Технологічний прогрес та розвиток штучного інтелекту відкривають нові інструменти для маніпуляції свідомістю мас, що ускладнює виявлення фейків та дезінформації. Сучасні інформаційні війни удосконалюються і наповнюються все новою інформаційною зброєю. Як зазначають деякі дослідники, інформаційна зброя – це новий еволюційний крок на шляху розвитку новітніх зразків зброї. Така зброя має специфічні та характерні тільки їй ознаки. Недооцінка можливостей інформаційної зброї у сучасній інформаційній війні може стати фатальною під час подальшого загострення воєнно-політичної обстановки [1, с. 56-57].

Кіберпростір стає основним полем битви, де атаки можуть впливати не лише на інформаційне середовище, а й на інфраструктуру, економіку та національну безпеку. Захист від інформаційних загроз потребує системного підходу — від законодавчого регулювання до підвищення медіаграмотності населення. У майбутньому основною перевагою у війнах буде не сила, а здатність керувати інформаційними потоками та впливати на громадську думку у глобальному масштабі.

References

1. Khoroshko, V., Khokhlov, Yu., Pirtskhalava, T., & Ivanchenko, I. (2022). Informatsiina zbroia yak instrument informatsiinoi viiny [Information weapons as a tool of information warfare]. *Zakhyst informatsii*, 24(2), (pp. 50–58) [in Ukrainian].
2. Shumka, A. V., & Chemyk, P. P. (2013). Informatsiino-merezheva viina – nova forma mizhderzhavnoho protyborstva pochatku KhKhI st. [Information-network war – a new form of interstate confrontation of the early 21st century]. *Viiskovo-naukovi visnyk*, (19), (pp. 243–255) [in Ukrainian].
3. Trebin, M. P. (2013). Fenomen informatsiinoi viiny u sviti, shcho hlobalizuietsia [The phenomenon of information warfare in a globalizing world]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lьvdychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Seriia: *Filosofia, filosofia prava, politolohiia, sotsiolohiia*, (2), (pp. 188–198) [in Ukrainian]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_2_24.
4. Zharovska, I., & Ortynska, N. (2020). Informatsiina viina yak suchasne hlobalizatsiine yavyshe [Information warfare as a modern globalization phenomenon]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik»*. Seriia: *«Lьvdychni nauky»*, 7(2), (pp. 56–61) [in Ukrainian].

5. Zimenko, O. Ye. (n.d.). *Informatsiyni vplyv: poniattia ta evoliutsiia v suchasni naukovi dumtsi* [Information influence: concept and evolution in modern scientific thought]. [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.060.02>.

DOI 10.34132/mspc2025.01.10.14

*Tetiana Lushahina
Yevhenia Bohuslavska*

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INFORMATION WARFARE

The theses consider the main trends and prospects for the development of information warfare in the modern globalized world. Particular attention is paid to the evolution of methods of information influence, the role of digital technologies, social networks and artificial intelligence in the formation of new formats of information confrontations. The threats associated with cyber propaganda, manipulation of public opinion and disinformation are analyzed, and possible directions of counteraction are determined. The emphasis is placed on the need for an interdisciplinary approach to the study of information security and the development of effective response strategies in conditions of information pressure.

Keywords: *information warfare, cybersecurity, disinformation, propaganda, information space, social networks, artificial intelligence, hybrid threats, manipulation of consciousness, information security.*

Відомості про автора / Information about the Author

Тетяна Лушагіна, канд. політ. наук, доцент кафедри соціології та політології факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: t.lushagina@gail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8599-2923>.

Tetiana Lushahina, PhD in Political Science, Associate Professor of the Department of Sociology and Political Science, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: t.lushagina@gail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8599-2923>.

Євгенія Богуславська, студентка 431 групи спеціальності 052 Політологія кафедри соціології та політології факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: evgeniaboguslavskaa8@gmail.com.

Yevhenia Bohuslavska, a student of Group 431, specialty 052 Political Science, Department of Sociology and Political Science, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: evgeniaboguslavskaa8@gmail.com.

© Т. Лушагіна, Є. Богуславська
22.05.2025.

Стаття отримана редакцією

